

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania J. N. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą
Restauracja „M”

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.

z udziałem zainteresowanych: K. C., P. K. i Syndyka Masy Upadłości K. Spółki z
ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w O.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 listopada 2019 r.,

skargi kasacyjnej J. N. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą
Restauracja „M.” od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 30 maja 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odrzuca skargę kasacyjną;

**2. zasądza od odwołującej się J. N. prowadzącej działalność
gospodarczą pod nazwą Restauracja „M.” na rzecz organu
rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w (...)
kwotę 1.200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., decyzjami z 11 czerwca
2014 r., stwierdził, że K. C., P. K., B. R., P. P. oraz M. Z. podlegają obowiązkowym
ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako

pracownicy u płatnika składek „Restauracja M.” w okresach wskazanych w decyzjach w stosunku do każdego ubezpieczonego oraz że płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych jest „Restauracja M.”, a także ustalił miesięczne podstawy wymiaru składek od tych ubezpieczonych.

Odwołanie od powyższych decyzji wniosła J. N., domagając się ich uchylenia, gdyż w okresach wskazanych w decyzjach nie była pracodawcą i płatnikiem składek dla osób w nich wymienionych. Odwołania od decyzji, których byli adresatami, złożyli również B. R., P. P. i M. Z., podnosząc, że w spornym okresie ich rzeczywistym pracodawcą była spółka K. spółka z o.o. w O. (dalej jako K.).

Sąd Okręgowy w Ł., wyrokiem z 6 lutego 2017 r., oddalił odwołania.

Według Sądu pierwszej instancji, kwestia sporna w rozpoznawanej sprawie sprowadzała się do oceny prawnej skuteczności umowy-porozumienia z 2 września 2013 r. zawartej przez J. N., na podstawie której – zgodnie z art. 23¹ k.p. – dotychczasowy pracodawca J. N. miała przekazać nowemu pracodawcy S. spółce z o.o. pracowników, którzy następnie byli „przekazywani” do spółki K.

Sąd Okręgowy uznał, że z uwagi na brak przejęcia przez wskazane spółki składników majątkowych służących do wykonywania działalności w ramach przedsiębiorstwa (prowadzenie restauracji), przy braku własnych tożsamyh składników mienia, nie można skutecznie wywodzić, że doszło do przejścia zakładu pracy lub jego części na nowy podmiot, zgodnie z art. 23¹ k.p. Pracodawcą ubezpieczonych pozostawała cały czas odwołująca się J. N. i ona też jest płatnikiem składek za ubezpieczonych.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniosła odwołująca się J. N. jako płatnik składek, zaskarżając wyrok w całości.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 30 maja 2018 r., oddalił apelację płatnika składek, aprobując stanowisko Sądu Okręgowego, w myśl którego w sprawie nie miało miejsca przejście zakładu pracy, a ubezpieczeni M. Z., P. P., P. K., K. C. i R. R. byli w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach pracownikami J. N. i ona też była płatnikiem składek należnych od tych ubezpieczonych.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) wniosła J. N., zaskarżając wyrok w całości i opierając skargę na podstawach:

- 1) naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 2, art. 7, art. 32 Konstytucji RP; art. 65 § 2 k.c.; art. 353¹ w związku z art. 750 w związku z art. 734 k.c.; art. 23¹ k.p.; art. 3 w związku z art. 22 k.p.; art. 4 pkt 2 i art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.);
- 2) naruszenia przepisów postępowania: art. 233 § 1 k.p.c.; art. 227 w związku z art. 233 k.p.c.; art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c.; art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 38 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w związku z art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1510 ze zm.); art. 174 § 1 pkt 2 w związku z art. 67 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c.; art. 477¹¹ § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 102 k.p.c.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz o zasądzenie od organu rentowego oraz zainteresowanego syndyka masy upadłości K. spółki z o.o. w upadłości likwidacyjnej zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W skardze kasacyjnej oznaczono wartość przedmiotu zaskarżenia w odniesieniu do poszczególnych ubezpieczonych następujący sposób: M. Z. – 675,46 zł; P. K. – 675,46 zł; P. P. – 675,46 zł; B. R. – 313,88 zł; K. C. – 841,72 zł. Jednocześnie skarżąca powołała się na art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., zgodnie z którym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia m.in. w sprawach o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o wydanie postanowienie o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego. Z ostrożności, w przypadku uznania, że w skardze zostało zawarte zażalenie na koszty postępowania, organ rentowy wniosł o odrzucenie wymienionego środka zaskarżenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu.

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601; z 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania. W rozpoznawanej sprawie organ rentowy wydał decyzje ustalające podleganie ubezpieczeniom społecznym przez M. Z., P. P., P. K., K. C. i R. R. jako pracowników u płatnika składek J. N., wnoszącej skargę kasacyjną. Jednocześnie organ rentowy ustalił, że płatnikiem składek za tych ubezpieczonych jest skarżąca jako ich pracodawca oraz ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W odwołaniu od decyzji organu rentowego J. N. zakwestionowała swój status płatnika składek. Przedmiotem sporu przed Sądami obu instancji było rozważenie, czy doszło do skutecznego przejścia zakładu pracy między J. N. a S. spółką z o.o. a następnie K. spółką z o.o. Pracownicze tytuły ubezpieczenia społecznego osób wskazanych w zaskarżonych decyzjach organu rentowego nie były kwestionowane. Także skarżąca nie kwestionowała tego, że ubezpieczeni powinni podlegać ubezpieczeniom społecznym jako pracownicy, kwestionowała jedynie swój status płatnika składek, twierdząc, że doszło do skutecznego transferu pracowników do

innych pracodawców. Prowadzi to do wniosku, że przedmiotem sporu poddanego pod rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego było w istocie rzeczy jedynie ustalenie podmiotu zobowiązanego do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, których tytuł stanowiły umowy o pracę zawarte z ubezpieczonymi, w sytuacji gdy sam tytuł podlegania ubezpieczeniom nie był kwestionowany.

W takiej sprawie, dotyczącej poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (w tym osoby płatnika składek), dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 9 października 2002 r., II UZ 94/02, OSNP 2004 nr 6, poz. 107; z 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z 20 września 2017 r., I UK 342/16, LEX nr 2390760; z 7 listopada 2017 r., II UK 656/16, niepubl.). W postanowieniu z 18 września 2014 r., I UZ 9/14 (LEX nr 1532734), Sąd Najwyższy stwierdził, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach o prawa majątkowe (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.) uzależniona jest – co do zasady – od wartości przedmiotu zaskarżenia, niezależnie od tego, czy sporne roszczenie dotyczyło ustalenia, ukształtowania czy świadczenia. Natomiast w uzasadnieniu postanowienia z 5 grudnia 2017 r., I UZ 52/17 (LEX nr 2434481), Sąd Najwyższy przyjął, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregośkolwiek tytułu wymienionego w art. 6 ustawy systemowej (a więc nie osoby płatnika składek).

W rezultacie, w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a nie podlegania tym ubezpieczeniom. Sprawa ta nie należy zatem do kategorii wymienionej w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., a o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (zob. także postanowienia Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2017 r., II UZ 68/16, LEX nr 2209114 czy z 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34 oraz uzasadnienie do uchwały składu siedmiu sędziów z 26 kwietnia 2018 r., III UZP 9/17, LEX nr 2521638).

Skoro płatnik składek J. N. w sprawie, w której kwestionowana była tylko powinność zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne, w skardze kasacyjnej podała jako wartość przedmiotu zaskarżenia w stosunku do każdego z ubezpieczonych (pracowników) kwotę niższą niż 10.000 zł, to skarga kasacyjna okazała się niedopuszczalna (art. 398² § 1 k.p.c.) i podlegała odrzuceniu, gdyż nie spełniała wymagania *ratio valoris* tego środka zaskarżenia. Z uwagi na sposób przedstawienia wartości przedmiotu zaskarżenia przez skarżącą warto mieć na uwadze, że w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach ubezpieczonym (pracownikom) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika - art. 19 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c. (uchwała składu siedmiu sędziów z 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14, OSNP 2014 nr 12, poz. 168).

Nie sposób także pominąć, że ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1027, dalej jako ustawa zmieniająca), ustawodawca – mając na względzie weryfikację prawidłowości podmiotów zgłaszających ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych, którym nie można było przypisać funkcji płatnika składek – znowelizował ustawę systemową, wprowadzając nową kategorię decyzji wydawanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a mianowicie decyzję ustalającą płatnika składek (art. 83 ust. 1 pkt 1a), oraz dodając do ustawy przepisy regulujące skutki takiego ustalenia (art. 38a). Z uzasadnienia do projektu ustawy nowelizującej (druk sejmowy nr 1306) wynika, że uchwalenie tych przepisów miało na celu zapobiec praktykom, które miały miejsce między innymi z udziałem: K. spółki z o.o. w O., R. spółki z o.o. w W., C. spółki z o.o. w W., Przedsiębiorstwa S. spółki z o.o. w Ł. (obecnie S. spółka z o.o.), sprowadzającym się do tego, że dotychczasowy podmiot zatrudniający (płatnik składek) na podstawie umowy z podmiotem trzecim przekazywał temu podmiotowi – pod pozorem rzekomego transferu zakładu pracy (art. 23¹ k.p.) – wyłącznie osoby zatrudnione (bez składników majątkowych), w wyniku czego dochodziło do rozwiązania stosunków

prawnych będących podstawą zatrudnienia z dotychczasowym podmiotem zatrudniającym (płatnikiem składek) i nawiązania stosunków z podmiotem trzecim (który z tego tytułu był nowym płatnikiem, a zatem w ujęciu art. 38a ust. 1 ustawy systemowej „podmiotem zgłaszającym”). Następnie „podmiot trzeci” udostępniał tych samych pracowników podmiotowi zatrudniającemu, w wyniku czego ten nadal korzystał z pracy swoich pracowników, mimo że formalnie ich nie zatrudniał i nie był płatnikiem składek na ich ubezpieczenia społeczne (zob. K. Ślęzak, Prawne kontrowersje związane z ustalaniem płatnika składek na podstawie art. 38a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* 2018, nr 9, s. 5-16). Stąd w art. 5 ust. 2 ustawy zmieniającej zostało zawarte również rozstrzygnięcie intertemporalne, w myśl którego do składek nienależnie opłaconych przez podmiot, który zgłosił ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych, za okres wskazany w decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się odpowiednio art. 38a ust. 3-7 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą.

Mając na uwadze przedstawione rozważania, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.